

arallegim

ELS LLIBRES
I LES COSESIGNASI
ARAGAYUn català romà
a Nova York

GETTY

Desaparegut, ja fa una dècada llarga, el savi Miquel Batllori, el català més romà de tots és Valentí Gómez i Oliver. Romà en el sentit més dens de la paraula: enigmàtic, atàvic, encantador, caòtic, culte, *furbetto* i somiatruites. Set adjectius com set turons. Set persones en una. És tan romà que necessita fugir-ne de tant en tant. O li cauria al damunt el pes de la història, de l'esperit i dels plaers terrenals. La seves altres ciutats són Barcelona, la de sempre (Eixample i Ciutat Vella), i la fabulosa Nova York del *melting pot*, on des de fa vint-i-cinc anys –els que l'uneixen amb la també poeta i fotògrafa Marga Clark– hi passa temporades passejant amunt i avall, dibuixant, escrivint i conspirant artísticament. Oh, l'art de la conspiració!

A les portes dels seus 70 anys, que complirà el pròxim 25 de novembre, Gómez Oliver per fi ha destil·lat la seva fabulosa alquímia novaiorquesa. Venint de Roma, la ciutat de l'antiguitat modernitzada, *Retaule de Nova York* (ed. Ara Llibres) és un passeig poètic i pictòric per la ciutat de la modernitat antiquada (Miquel de Palol *dixit*), per la ciutat multicolor: multicultural, multiètnica, multicolors i multiolors. La ciutat on tots som immigrants, on “conviu, closos, sers extravagants, gent normal, lladres, sants i emigrants”. La ciutat on Trump ressona com un alienígena boig. “Si de naixença solament n'hi ha una/ per què no ens agermana a tots la lluna?”

GÓMEZ OLIVER: “SI DE
NAIXENÇA SOLAMENT
N'HI HA UNA/ PER QUÈ
NO ENS AGERMANA A
TOTS LA LLUNA?”

Com un alquimista, com un Lull vagarós per les avingudes, places i jardins, per Queens, Brooklyn, Manhattan, Harlem, el Bronx i més endins, el nostre autor juga a ficar-se fins al fons del cor de Nova York, com en aquest poema piramidal: “Veus/ sempre/ dia i nit/ a totes hores/ milers i milers/ cossos reverberats/ façanes de gratacels/ el so de vides lluminoses/ el plor de feres es-

tabornides/ el combat de pobresa i riquesa”.

Mentre segueix preparant les memòries de “*cavaliere catalano*”, Gómez Oliver, en la maduresa literària, s'ha aturat a Nova York. S'hi ha aturat amb la seva paraula trençada, els secrets mig dits i mig callats, els batecs del *subway*, les converses amb desconeguts i els somnis compartits: “És l'esperit del somni que grinyola/ mentre cases frontereres/ pasten dones finestreres/ que esbufeguen com rams de farigola/ clapotegen els ànecs als estanys/ rumien amb cap cot els sense feina/ s'enlairen els estels just març amunt/ davant dels cels de llàgrimes verdes”.

UN TAST
DE CATALÀALBERT PLA
NUALART¿Podem anar
a per la Lliga?

La pregunta del títol se la fan molts culers, però a un corrector li crea un dubte lingüístic que arriba a ser angoixant si, a frec de tancament, es troba un titular del tipus “Apel referèndum”. Els manuals i els llibres d'estil ens diuen que “a per” no és genuí. No és genuí però sues tinta per canviar-lo. “Anar a per totes” el converteixen en “anar a totes” i avall, però el canvi mínim que comporta convertir “a per” en “per” sovint no és viable, i els canvis més a fons no sempre tenen la mateixa força i intenció.

Aquest *a per* és un calc o rep la influència d'un *a por* que no fa gaires anys era també qüestionat en castellà. De fet, és una forma específica de l'espanyol peninsular. El d'Amèrica no diu pas “*Voy a por tabaco*” sinó “*Voy por tabaco*”. Tot i això, la RAE l'accepta: 1) perquè ja es troba en

textos del XVI i XVII i ara està molt estès; 2) perquè resol ambigüitats (“*Vengo por ti*” / “*Vengo a por ti*”); 3) perquè el castellà ja admet molts altres contactes preposicionals (*de entre, por entre, de por, etc.*).

I què diu la nova gramàtica de l'IEC? Doncs diu (p. 746) que amb un *per* seguit de sintagma nominal, els verbs *anar/venir* equivalen a *anar/venir a buscar* (“Vaig a la bodega per vi”) i que “el gir *a per*, que s'usa col·loquialment en certs parlars, s'evita en els registres formals”.

EN EL MÓN MEDIÀTIC,
DIR QUE “S'EVITA EN
REGISTRES FORMALS”
ÉS COM POSAR-HI UNA
BARRERA DE FIRETA

Com fa sovint, accepta tàcitament *a per* en registres informals, i no sembla que en qüestioni la genuïtat. No seria la primera locució genuïna que agrupa preposicions febles (*de per si, de per vida, de per riure, etc.*).

Tanmateix jo, com a parlant del central (no tinc clar què passa en altres dialectes), no diria mai “Vaig a la bodega per vi”. Em sona estrany i ambigu. I a “Vaig a la bodega a per vi” hi veig un calc del castellà. Però és un calc tan expressiu i tan difícil de canviar que si li entreobrim la porta s'instal·larà per sempre en la llengua dels mitjans. “Evitar-lo en registres formals” en un univers mediàtic en què formal i informal es barregen sense solució de continuïtat, equival a posar-hi una barrera de fireta. Si de debò se'n vol evitar l'ús, cal tancar-li la porta amb pany i forrellat.

ELS MÉS VENUTS

CATALÀ

FICCIÓ

[1] Nosaltres dos

XAVIER BOSCH

Columna

560 pàgines i 21 €

1/7

NO-FICCIÓ

[1] La vida que aprenc

CARLES CAPDEVILA

Arcàdia

224 pàgines i 16 €

1/4

[2] Rosa de cendra

PILAR RAHOLA

Columna

400 pàgines i 21,50 €

3/8

[2] Taula i barra

QUIM MONZÓ

Libros de La Vanguardia

224 pàgines i 11,95 €

3/3

[3] Quan arriba la penombra

JAUME CABRÉ Proa

288 pàgines i 20 €

2/3

[3] La gran teranyina

ROGER VINTON

Periscopi

400 pàgines i 19 €

2/7

[4] Un home cau

JORDI BASTÉ I MARC ARTIGAU

Rosa dels Vents

288 pàgines i 17,90 €

7/7

[4] El cavaller Floïd

GENÍS SINCA

Proa

640 pàgines i 20 €

-/14

[5] La senyora Stendhal

RAFEL NADAL

Columna

304 pàgines i 18,50 €

4/14

[5] Només seran quatre gotes

MÒNICA USART Bridge

232 pàgines i 17,95 €

6/7

CASTELLÀ

FICCIÓ

[1] Patria

FERNANDO ARAMBURU

Tusquets

648 pàgines i 22,90 €

1/33

NO-FICCIÓ

[1] La magia del orden

MARIE KONDO

Aguilar

200 pàgines i 14,90 €

5/85

[2] Tierra de campos

DAVID TRUEBA

Anagrama

408 pàgines i 20,90 €

3/4

[2] 50 palos

PAU DONÉS

Planeta

352 pàgines i 18,90 €

1/9

[3] El monarca de las sombras

JAVIER CERCAS Random House

288 pàgines i 20,90 €

2/10

[3] Escape book

IVAN TAPIA

Lunweg

176 pàgines i 14,95 €

-/10

[4] El laberinto de los espíritus

CARLOS RUIZ ZAFÓN Planeta

928 pàgines i 23,90 €

6/23

[4] El siglo de la revolución

JOSEP FONTANA

Crítica

808 pàgines i 28,90 €

-/11

[5] Todo esto te dará

DOLORES REDONDO

Planeta

624 pàgines i 21,90 €

5/25

[5] Hijos del Nilo

XAVIER ALDEKOA

Península

312 pàgines i 17,90 €

3/3

Rànquing setmanal del Baròmetre de la Comunicació i la Cultura
Posició setmana anterior / Setmanes en el mercat